

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3442

Vragen van de leden **Van den Nieuwenhuijzen** (GroenLinks), **Van den Hul** (PvdA) en **Alkaya** (SP) aan de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking over *het opstappen van de CEO van ontwikkelingsbank FMO* (ingezonden 18 juni 2020).

Antwoord van Minister **Hoekstra** (Financiën), mede namens de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (ontvangen 6 juli 2020).

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «Vernederingen en zwijgcontracten: hoe Peter van Mierlo jarenlang een schrikbewind voerde bij FMO»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Wat is uw reactie op het beeld dat wordt geschetst over de werkcultuur bij de Nederlandse Financierings-Maatschappij voor Ontwikkelingslanden (FMO)?

Antwoord 2

Het beeld dat geschetst wordt is uiteraard zorgelijk en we staan in nauw contact met FMO over de opvolging die hieraan wordt gegeven.

Vraag 3

Kunt u nader ingaan op het gebruik van geheimhoudingsverklaringen bij FMO? Onder welke omstandigheden vindt u het gebruik hiervan wenselijk? Wat stond er in de geheimhoudingsverklaringen waar het Volkskrant-artikel aan refereert?

Antwoord 3

De toegevoegde waarde van een geheimhoudingsverklaring dient per situatie te worden vastgesteld. Het is dan ook niet mogelijk om in algemene zin te bepalen onder welke omstandigheden een geheimhoudingsverklaring wenselijk is.

¹ De Volkskrant, 13 juni 2020, «Vernederingen en zwijgcontracten: hoe Peter van Mierlo jarenlang een schrikbewind voerde bij FMO», <https://www.volkskrant.nl/economie/vernederingen-en-zwijgcontracten-hoe-peter-van-mierlo-jarenlang-een-schrikbewind-voerde-bij-fmo~b4f38bdc/>

Ik begrijp van FMO dat de geheimhoudingsverklaring waar de Volkskrant aan refereert, betrekking heeft op het extern vrijgeven van een video-opname. FMO heeft ons laten weten dat er in dit kader geen geheimhoudingsverklaring is getekend of opgesteld, maar hier wel over gesproken is.

Vraag 4

Deelt u de mening dat een gezonde werkomgeving waarin werknemers zich vrij voelen om waar nodig kritische vragen te stellen essentieel is om misstanden bij door FMO gefinancierde projecten te voorkomen? Kunt u uitsluiten dat door toedoen van een angstcultuur op de werkvloer bij FMO fouten zijn gemaakt of kansen zijn gemist?

Antwoord 4

Een gezonde werkomgeving waarin kritische vragen gesteld kunnen worden is noodzakelijk voor het goed functioneren van een onderneming en FMO is daar geen uitzondering op. Op dit moment zijn er geen aanwijzingen om aan te nemen dat er een verband bestaat tussen de werkcultuur en eerdere misstanden bij gefinancierde projecten.

Vraag 5

Op welke wijze houdt de regering toezicht op een gezonde werkomgeving binnen FMO? Wanneer bereikten u signalen dat er sprake was van een problematische werkcultuur bij FMO en wat heeft u naar aanleiding daarvan ondernomen?

Antwoord 5

De regering heeft geen toezichtsrelatie met FMO en houdt dus ook geen (direct) toezicht op een gezonde werkomgeving binnen FMO. FMO is een zelfstandige onderneming waarvan 51% van de aandelen in handen is van de staat. De raad van bestuur is verantwoordelijk voor de operationele activiteiten van de onderneming. Hieronder valt het creëren van een gezonde werkomgeving. Het is de raad van commissarissen die namens de aandeelhouders toezicht houdt op de raad van bestuur.

De Minister van Financiën voert namens de staat het aandeelhouderschap in FMO uit. De Minister voor BHOS is beleidsverantwoordelijk voor ontwikkelingssamenwerking en voor de bijdrage van FMO aan het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid. Beide ministeries zijn daarmee betrokken bij de onderneming en staan in contact met de raad van bestuur en raad van commissarissen.

Eind 2019 zijn medewerkers van het Ministerie van Financiën en begin 2020 zijn medewerkers van het Ministerie van Buitenlandse Zaken door de raad van bestuur en de raad van commissarissen geïnformeerd over gebeurtenissen binnen de organisatie. In de periode hierna zijn beide ministeries op de hoogte gehouden van de verdere ontwikkelingen. Naar aanleiding van het incident in december 2019 zijn er binnen FMO klachten ingediend. Ook over de voortgang van de daaropvolgende klachtenprocedure zijn de ministeries geïnformeerd.

De ministeries hebben toen zij op de hoogte werden gesteld van de klachtenmelding aangedrongen op het deugdelijk doorlopen van de klachtenprocedure en hebben polshoogte gehouden bij zowel raad van bestuur als raad van commissarissen over de behandeling van het incident, inclusief het verloop van de klachtafhandeling.

Vraag 6

Wat is uw reactie op de verklaring van FMO naar aanleiding van het opstappen van de CEO? In hoeverre geeft die verklaring een juiste weergave van de redenen voor het opstappen van de CEO?²

Antwoord 6

Ik heb kennisgenomen van de verklaring van FMO. De heer Van Mierlo heeft zelf besloten terug te treden. In het persbericht heeft hij gemotiveerd waarom hij is teruggetreden.

² FMO.nl, 11 juni 2020, «Chairman of the Board FMO steps down», <https://www.fmo.nl/news-detail/8be06d48-28ca-47cc-9854-a2d9d66d7a7c/chairman-of-the-board-fmo-steps-down>

Vraag 7 en 8

Hoe beoordeelt u het feit dat de opgestapte CEO nog drie maanden aanblijft als adviseur van de Raad van Bestuur? Acht u dat bevorderlijk voor het aanpakken van de problemen rond de heersende werkcultuur? Kunt u garanderen dat FMO niet zal pogen om werknemers die mensen buiten de bank hebben ingelicht over problemen rond de heersende werkcultuur te identificeren en daarmee te confronteren?

In hoeverre denkt u dat het opstappen van de CEO zal leiden tot een verandering van de heersende werkcultuur? Klopt het dat de klachten aangeven dat ook andere leden van de directie een rol speelden in het bevorderen dan wel in stand houden van een problematische werkcultuur? Zo ja, wat gaat u ondernemen om te bewerkstelligen dat de werkcultuur daadwerkelijk verbetert?

Antwoord 7 en 8

Ik heb van FMO begrepen dat de heer Van Mierlo nog maximaal drie maanden aanblijft als adviseur van de raad van bestuur omwille van overdracht en dat hij niet betrokken is bij de hierboven beschreven aanpak en geen externe rol zal vervullen namens FMO.

Het ministerie staat in nauw contact met de raad van bestuur en de raad van commissarissen over hoe zij de bank weer in rustiger vaarwater brengen. De inzet en de wijze waarop dit wordt opgepakt geeft mij vertrouwen. Erkend wordt dat zaken niet goed zijn gegaan en anders hadden moeten verlopen. Het management van FMO heeft hiervoor ook excuses aan de medewerkers aangeboden. De focus van het bestuur en de raad van commissarissen is er nu op gericht om weer een stabiele werkomgeving te creëren waarin de aandacht uitgaat naar de medewerkers en de focus op het bereiken van ontwikkelingsimpact ligt.

Om dit te bereiken hebben de raad van bestuur en de raad van commissarissen met veel medewerkers gesproken en middels een (digitale) bijeenkomst de gehele organisatie toegesproken. Daarnaast krijgen medewerkers de mogelijkheid om met een extern bureau in gesprek te gaan om in een vertrouwelijke en veilige setting hun ervaringen te delen. Dit bureau zal ook betrokken zijn bij de opvolging van deze gesprekken. Zowel voor de organisatie als geheel, als voor individuele medewerkers. De raad van commissarissen zal de komende periode de voortgang hiervan nauw monitoren.

Naar aanleiding van de doorlopen klachtenprocedure blijkt dat er aanleiding is om de klachtenprocedure te verbeteren. Op korte termijn zal het management hierover in overleg treden met de ondernemingsraad om gezamenlijk tot een volledig vertrouwelijke en verbeterde procedure te komen.

Ik kan mij vinden in de voorgestelde vervolgstappen. Het is te betreuren hoe de zaken zijn gelopen en dat deze maatregelen nodig zijn. Ik hoop voor de medewerkers van FMO dat het gezamenlijke doel – ontwikkelingsimpact bereiken op de plekken waar dat het meest nodig is – snel weer centraal komt te staan en dat het onderlinge vertrouwen weer wordt hersteld.

Vraag 9

Kunt u een toelichting geven op de selectieprocedure voor een nieuwe CEO? Op welke wijze wordt er bij die selectieprocedure aandacht besteedt aan de capaciteit van kandidaten op het gebied van het bevorderen van een gezonde werkcultuur en het effectief kunnen omgaan met conflicten en afwijkende meningen?

Antwoord 9

Er zijn twee type staatsdeelnemingen: staatsdeelnemingen waarvoor een gemitigeerd structuurregime geldt en deelnemingen waarop het volledige structuurregime van toepassing is. Bij een gemitigeerd structuurregime benoem ik als aandeelhouder de bestuurders. Bij het structuurregime heeft de raad van commissarissen, naast zijn toezichthoudende taak, tot taak het bestuur te benoemen en te ontslaan. Voor FMO geldt een structuurregime omdat het ook private aandeelhouders heeft. Bij FMO is dus de raad van commissarissen verantwoordelijk voor de benoeming van de directieleden. Bij benoemingen van bestuurders van staatsdeelnemingen wordt verder het volgende proces gevolgd. De raad van commissarissen stelt een profielschets op voor de gezochte bestuurder of commissaris en stemt deze af met de staat

als aandeelhouder. De raad van commissarissen stelt aan de hand van het profiel vervolgens een lijst met voorkeurskandidaten op, die wordt gedeeld met de staat als aandeelhouder. Op basis van deze lijst komt de raad van commissarissen uiteindelijk tot een besluit om een kandidaat te benoemen. De staat als aandeelhouder wordt hierover geconsulteerd maar heeft als het gaat om benoemingen van directieleden van FMO geen formele bevoegdheid. Voor wat betreft de benoeming van voorzitters van de raad van bestuur en de raad van commissarissen is afgesproken dat de staat als aandeelhouder voor deze posities het relevante beleidsministerie betreft bij dit proces. Voor FMO is dat de Minister voor BHOS.

Het is dus de raad van commissarissen die een profielschets opstelt in overleg met de staat als aandeelhouder. In een profielschets staan eisen aan de kennis en ervaring van kandidaten en worden de gewenste persoonlijke eigenschappen beschreven. In algemene zin geldt dat een raad van commissarissen hierbij kijkt naar wat gegeven de situatie en de desbetreffende vacature de gewenste karakteristieken van een bestuurder of commissaris zijn. Ook in dit specifieke geval zal de rvc de profielschets met mij afstemmen.

Vraag 10

Kunt u nader ingaan op de transformatie waar in de verklaring van FMO aan wordt gerefereerd?

Antwoord 10

Op hoofdlijnen wordt met de nieuwe transformatie gerefereerd aan het verbeteren van het functioneren van de organisatie. Dit ziet onder meer toe op duidelijkere afspraken over de verdeling van verantwoordelijkheden en besluitvormingsprocessen; het verder digitaliseren van interne processen en stroomlijnen van informatiebronnen; projectmanagement, compliance en het aanscherpen van de Know Your Customer en Customer Due Diligence procedures.

Vraag 11

In hoeverre is er sprake van een richtingstrijd met betrekking tot die transformatie? Kunt u de verschillende visies op de toekomstige ontwikkeling van FMO schetsen? In hoeverre speelden verschillen van inzicht over de ingezette transformatie een rol bij conflicten op de werkvloer en het vertrek van werknemers?

Antwoord 11

Ik ben niet bekend met een richtingstrijd of verschillende visies over de toekomst van FMO. De ingezette transformatie wordt breed gedragen en ook onder een nieuwe CEO zal het noodzakelijk zijn een aantal veranderingen door te voeren.

Vraag 12

Hoe staat het met de evaluatie waar u in eerder antwoorden op schriftelijke vragen naar verwees? In hoeverre besteedt deze evaluatie ook aandacht aan de werkcultuur en de genoemde transformatie? Wanneer kan de Kamer de evaluatie tegemoet zien?³

Antwoord 12

Vanwege de coronacrisis heeft deze evaluatie een lichte vertraging opgelopen. Onder meer doordat de geplande werkbezoeken aan buitenlandse projecten geen doorgang konden vinden. Naar verwachting wordt de evaluatie eind van de zomer afgerond. In de evaluatie is aandacht voor een veelvoud aan onderwerpen, waaronder processen waar FMO bezig is met verbeteringen door te voeren. De evaluatie richt zich niet specifiek op de interne werkcultuur van FMO.

³ Aanhangsel van de Handelingen, Vergaderjaar 2019–2020, nr. 801, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/11/20/beantwoording-vragen-over-misstanden-bij-projecten-mede-gefinancierd-door-fmo>